

NFSP

Møte i Åbo 11.-12.11.2011

Aktuelle saker fra Norge

Den politiske situasjonen

I Norge har vi hatt en rød-grønn regjering under ledelse av Jens Stoltenberg, Arbeiderpartiet, siden 2005. Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti (SV) er også representert i regjeringen. SV har hatt kunnskapsministeren sammenhengende siden 2005.

Ved lokalvalget i september gikk SV og Fremskrittpartiet sterkt tilbake og Senterpartiet noe tilbake. Valgvinnere ble Arbeiderpartiet, Venstre og særlig Høyre.

Både valgkampen og skolestarten i høst ble sterkt preget av angrepet på regjeringkvartalet og massakren på Utøya 22. juli.

Regjeringen har en skole- og utdanningspolitikk som på det retoriske plan sammenfaller godt med Utdanningsforbundets politikk. Det er likevel en gjennomgående tendens til at regjeringens forslag er underfinansierte og at regjeringen vegrer seg for å stille klare og spesifikke krav til barnehage- og skoleeierne. Regjeringen stiller ofte en god diagnose på utfordringene en står overfor og har mange målsetninger og visjoner som Utdanningsforbundet deler, men vi savner klare, konkrete og forpliktende tiltak for å kunne realisere målsetningene.

Statsbudsjettet

Norge har god økonomi. Nasjonalregnskapet viser et overskudd på 339 milliarder kroner. Samtidig er det stor debatt om hvor mye av overskuddet fra produksjonen av olje og gass som skal benyttes i offentlig sektor. Statsministeren er sosialøkonom av utdanning og regjeringen er svært opptatt av "stø kurs", inflasjonsmål og kronekurs – og "forsvarlige" lønnsoppgjør.

Store deler av overskuddet plasseres i oljefondet (et framtidig pensjonsfond). Den såkalte "handlingsregelen" regulerer hvor mye av oljefondet som skal benyttes over statsbudsjettet. Handlingsregelen sier at 4 % av fondet (anslått gjennomsnittlig årlig avkastning) kan bevilges. For 2012 er det benyttet 120 milliarder kroner over statsbudsjettet (4 % av 3000 milliarder kroner).

Utdanningsforbundet mener av mange av forslagene i statsbudsjettet er underfinansierte. Det gjelder blant annet behovet for nye barnehageplasser og innføring av valgfag i ungdomsskolen.

I tillegg innebærer reduksjonen av øremerkede tilskudd og økning i de frie overføringene til kommunene til at tjenestetilbudet blir svært forskjellig fra kommune til kommune, og dermed ikke bidrar til regjeringens ambisjon om en likeverdig fellesskole.

Strategi for videreutdanning

Behovet for videreutdanning er stort. Kommunene som skoleeiere har i liten grad prioritert videreutdanning for sine lærere. For å gi flere lærere og skoleledere mulighet til å ta videreutdanning ble det for to år siden etablert en ordning der staten og kommunen hver dekker 40 % av vikarkostnadene, mens lærerne selv dekker 20 %.

Ordnningen ble ingen stor suksess. Bare 1500 av 4000 plasser ble benyttet, særlig fordi kommunene ikke ville betale sin andel. Det er nå enighet om en ny nøkkel: staten 50 %, kommunen 25 %, lærerne 25 %.

Inkludering, tilpasset opplæring og spesialundervisning

En inkluderende fellesskole er regjeringens visjon for den norske skolen. Dette er en visjon som Utdanningsforbundet slutter seg til. Vi ser likevel mange eksempler på at organiseringen av opplæringen ikke bidrar til inkludering og fellesskap. Omfanget av spesialundervisning har vært økende de siste årene, og er i dag på 8,4 % i grunnskolen. En annen klar tendens er at omfanget øker fra 1. klasse (4,7 %) til 10. klasse (11,7 %).

Regjeringen ønsker å redusere omfanget av spesialundervisning ved å satse på tidlig innsats. Utdanningsforbundet mener at en forutsetning for å kunne redusere omfanget av spesialundervisning, er at den tilpassede ordinære opplæringen styrkes, blant annet ved økt lærertetthet.

Nasjonal norm for lærertetthet

Da regjeringen tiltrådte i 2005 lovte den å innføre en nasjonal norm for lærertetthet, et gjennomsnittlig antall elever per lærer. Ordningen skal gjelde ordinær opplæring. I dag er det i gjennomsnitt 17 elever per lærer, men forskjellene er svært store.

Utdanningsforbundet har etterlyst denne ordningen i lang tid. Hovedargumentet vårt har vært at alle skoler skal ha rett til en sikkerhet for en minste lærertetthet for at elevene skal få et tilbud om likeverdig opplæring.

Denne ordningen er ikke innført, men regjeringen har nå sendt et forslag på høring

Forslaget har flere modeller som vil utløse ulike behov for nye lærere. Det er forslag til gjennomsnitt for skoler og kommuner. Utdanningsforbundet mener ordningen må gjelde på skolenivå.

De forskjellige modellene vil ha svært ulike virkninger. Til eksempel vil Bergen, som har ca. 30 000 elever i grunnskolen, få 159 nye lærere med den dyreste modellen og bare én lærer med den billigste.

Private barnehager

Den norske regjeringen lovte full barnehagedekning da den tiltrådte i 2005. Dette løftet er i hovedsak innfridd. Barnehageplass til alle barn innebar etablering av mange nye private barnehager. I ettertid har det vist seg at mange private barnehageeiere hadde økonomiske motiver for å etablere nye barnehager.

Vi har sett mange eksempler på at private barnehageeiere har tatt ut store utbytter ved lav bemanning i barnehager og etablering av datterselskaper som har leid ut dyr arbeidskraft/krevd høy husleie.

Utdanningsforbundet har i flere år arbeidet for å sikre likeverdige lønns- og arbeidsvilkår for ansatte i offentlige og private barnehager.

Regjeringen har nå sendt et forslag på høring. Formålet med forslaget er å sikre likeverdig kvalitet mellom offentlige og private barnehager. Forslaget innebærer at offentlige tilskudd til private barnehager skal komme barna til gode, og ikke bidra til store overskudd i barnehagen. Kommunene får mulighet til å inndra eller å holde tilskudd tilbake dersom tilskuddet ikke brukes etter forutsetningene eller at personalkostnadene er vesentlig lavere enn i kommunale barnehager.

Omlegging av kontantstøtten

Kontantstøtte er en kontantytelse som i Norge gis til foreldre til barn mellom ett år og tre år som ikke eller bare delvis benytter barnehage med statlig driftstilskudd.

Kontantstøtten ble innført i 1998 og full støtte utgjør i dag ca. kr 3300 per barn per måned. I dag er det om lag 29 000 brukere av ordningen.

Kontantstøtten har vært omstridt helt siden den ble innført. Utdanningsforbundet har argumentert for å avvikle ordningen blant annet fordi den ikke styrker integreringen, men motvirker høyere yrkesdeltakelse av kvinner med innvandrerbakgrunn og den resulterer i lavere deltakelse i barnehagen med blant annet svakere språkutvikling som resultat. Også OECD har anbefalt at ordningen avskaffes.

Regjeringen har vedtatt å avvikle ordningen for barn over to år fra 01.08.2012. Regjeringen mener denne omleggingen vil utløse behov for 1160 nye barnehageplasser og 100 nye førskolelærere.

Utdanningsforbundet mener regjeringen undervurderer behovet for nye plasser i barnehagen og viser til at 14 400 toåringer mottar kontantstøtte i dag. Med utgangspunkt i en dekningsgrad i barnehagen på 87 %, vil det være behov for 12 500 nye plasser. Utdanningsforbundet mener at det må bevilges ytterligere 700 millioner kroner over statsbudsjettet.

Utdanningsforbundet mener også at behovet for nye førskolelærere er 1000, ikke 100 som regjeringen anslår.

Arbeid med profesjonsetikk i Utdanningsforbundet

Utdanningsforbundet har vedtatt å styrke, førskolelærere, lærere og lederes profesjonsetiske holdninger og kompetanse - og utvikle en profesjonsetisk plattform. Plattformen skal utgjøre en viktig del av profesjonens refleksjons- og handlingsgrunnlag. Det er en spesifikk profesjonsetikk, og ikke en allmenntikk som skal utvikles.

Dette er dels en langsiktig prosess som krever god forankring i profesjonen og som forutsetter bred organisasjonsmessig behandling slik at medlemmer for et eierforhold til plattformen og tar den aktivt i bruk.
